

V cô Trn nh Đm Th y d y Lasan niên khóa 73-74 và nh ng năm 1978-1979

Tr i x tr a, n ng gay g t và vàng s m. Tôi d a l ng vào vách t ng hoen phía sau, đ i cách ng i cho đ m i. Nh ng ng i chung quanh cũng v n vai, đ i ch , và xê d ch sao cho tho i mái. Ba b n t ng đ ng h ch p gi t làm ai n y th m m t. L i đ ng lúc th a khách, m i ng i lui vào l tìm chút bóng râm. Tôi kéo th p chi c nón lá che ánh n ng đang nung dòn trên m t. N ng t mái tôn cũ t t i, r i đ lên đám ng i l y l t lúp xúp d i đ t. Màu da m i ng i bình th ng xanh xám, lúc này pha tr n màu n ng thành màu vàng đ c bi t. Không ph i màu ngh hay màu vàng lá m c đ i n mà là màu vàng úa g n ti p v i màu lá chu i, t a t a phân ng a. Th màu ngày x a tôi th ng dùng đ đánh l p đ u tiên cho d y phong. Tôi bi t mình cũng gi ng nh nh ng ng i ng i đây, đang phát sinh cho xã h i m t tr ng phái m i. M t tr ng phái th c ti n s ng mà ngo i ki u v n c ai trông th y chúng tôi cũng đ u liên t ng đ n nh ng tranh t p th , mang hình thù k d . Th t v y, nhìn lũ chúng tôi thân th ti u t y, màu da vàng tái không ai không nghĩ đ n nh ng ng i m u trong tranh, c dài ngo ng và chân tay kh ng khiu. Tuy nhiên sáng hôm nay, nh ng b c h a l p th y đ u t v hài lòng, ít h n h c so v i ngày hôm qua. Qu tình n u hình thù chúng tôi có v l p đ , thì đ u óc l i r t đ n gi n. Ch c n a ngày trôi qua bình yên, không ph i ô m đ ch y tháo thân là chúng tôi mãn ng n.

Gi mùa bán đã qua, con đ ng tr l i th a v ng và yên l ng. Tôi th r i t m nhìn m t m i lên khu ph m t th i là đ i l chính c a Sài Gòn. Nh ng buynh đnh cũ đ c s n ph t, nhi u t m b ng m i s n, màu hầy còn t i, b n n c đang phun, đ ng h đ c thay pin ti p t c quay; m t s hàng rào mái ngói đ c s a sang phô di n c tình làm đ p, đ p vào m t du khách. A, thì ra nhà n c đang ra s c ki m ngo i t b ng công trình xây c t c a Ng y ngày x a. Tia nhìn tôi v a ch m ph i hình nh tòa nhà H u Ngh . Tòa cao c v i v i, ng t ng ng cho tôi c m giác đang ng i d i đ y v c. Th i tr c, m i l n đi ngang hotel Palace tôi đ u có m c c m th p hèn nh bầy gi . K cũng không có gì l , th ng ng i ta ch bi t mình ngã xu ng v c khi đã r i đ ng đ y, còn m i tr t chân thì không ai bi t mình đang r i.

Có ti ng l c đ c bên c nh. Ông c thu c di n m t s c lao đ ng, nuôi tu i già b ng ngh b m r a vi t máy, l y trong b c ra m t gói khoai s n, ch m rãi đ a bàn tay dính m c lên vu t c h ng sau m i b n nu t xu ng m t mi ng s n. Ông c là m t trong s ít ng i còn gi thói quen ăn nhi u b a tr a. Đ i đa s chúng tôi th ng qu y quá, ph n vì mu n ti t ki m, ph n vì d dày đã quen v i kh u ph n ít i th ng nh t, qua quýt cũng t m đ .

L đ ng lúc này b a bãi. Nh ng món hàng mà m i ng i ch t x p l y l t h h ng. Trong ngày,

có lẽ giờ c trạ là lúc nhợng kợ chợ trợ nhợ tôi đăm chiêu và ít tha thiợ t vợ i vợ n liợng cợ a mình nhợ t. ợ cái lúc mà khách mua đã vãn, đã vợ nhà dùng cợ m hay quay vợ sợ làm, ngợợ i bán chợ trợ i không biợ t làm gì hợ n là thợ rợ i suy tợ cợ a mình vào khoợng không. Ít ai ngợ nhợng kợ sợ ng lê lợ t trên vợ a hề tìm cợ m áo qua ngày nhợ lũ chúng tôi lợ i hay suy tợợng nhợ mợ t triợ t gia. Tợ lâu, tôi đã sợ m nhợ n rõ tính ợ u viợ t cợ a chợ đợ này là giúp cho con ngợợ i biợ t tách rợ i cái tâm cợ a mình ra khợ i thân xác. Tợ t cợ ngợợ i dân Sài Gòn “tiên tiợ n” đợ u hợợng nợ i, đợ t khiợ n tâm thợ c nhợ mợ t thiợ n sợ. Nhợng khi đợi khợ, ngợợ i ta cho tâm sợ ng vợ i quá khợ dĩ vãng mợ t thợ i ợ m no. Gợp lúc tuyợ t vợ ng tâm sợ đợợ c cho đi trợợ c thợ i gian đợ sợ ng vợ i mợ ợợ c vợ mợ t vùng đợ t mợ i hay mợ t đợ i thay. Bợ ng cách này hay cách khác, ngợợ i Sài Gòn sợ ng ợ ngoài không và thợ i gian thợ c tợ i. Hợ sợ ng ợ hai đợ u mợ c thợ i gian, hợ c ợ tợ n cùng quá khợ, hợ c bên kia tợợng lại, nhợng không bao giợ giợ a thì thợ c tợ i. Thợ c tợ i giợ n đợ đã trợ thành mợ t thì cợ a u tợ i. Chợ cợ n ngợ i ợ lợ đợợng này vài ba tuợ n lợ, qua nhợng giợ c trợ a im ợ m nhợ hôm nay là tôi khám phá ra đợợ c đợ u ợ y. Nhợng tia nhìn quen thuợ c cợ a bợ n hàng mà hàng ngày tôi bợ t gợp rợ i rợ t trên vợ a hề, vào giợ a trợ a nhợ có sợ c bay bợ ng chuyên chợ cợ mợ t phợ n đợ i ngợợ i mang nó. Nhợng tia nhìn ban đợ u khợ i đi tợ trờng mợ t luôn ánh màu xanh hy vợ ng, trời ra xa mợng lung chợ i vợ i mợ t lúc trợợ c khi hợ t hợ ng đợ rợ i sau cùng chợ còn màu xám u uợ t. Tôi ợ trong cùng tình trợ ng vợ i các đợợng nghiợ p đang ngáp ngợ n ngáp dài chợ khách. Nhợng tôi không đợ y tâm thợ c ra xa, không giợ t nợ i lo âu buợ n bã, đợi lợ nh cợ a mình bợ ng cách ợ y. Có lợ vì tôi theo ngành hợ i hợ a tợ thuợ niên thiợ u, nên gợp lúc khợ n khó, tôi tợ p nhìn đợ i nhợ nhìn nhợ ng bợ c tranh, không đợ ám ợ nh bợ i màu sợ c hay khợ ng hoợ ng bợ i hình ợ nh. Tôi cợ tìm trong mợ i bợ c tranh, đợợng nét, góc cợ nh và vợ trí riêng, đợ tôi có thợ nhìn bợ c hợ a cợ a chính mình, cợ a nhợ ng âu sợ u khợ n khợ ợ góc cợ nh tợợng đợ t bợ t phợ phàng, mợ t góc tiợ p thu riêng biợ t mà tôi có thợ lợ c lợ i màu sợ c, làm vợ i đợ u bợ t cợợng đợ mà ngợợ i thợ sợ n mợ i đã áp đợ t. Mợ y năm qua, tợ ngày rợ i hợ i nhà giáo, nợ u cái nghợ hợ i hợ a không còn giúp tôi kiợ m sợ ng, ít ra nó cũng giúp tôi chợ u đợ ng, làm vợ i đợ u màu sợ c hợ n hợ c cợ a đợ i khi phợ i trợ c tiợ p thầu nhợ n. Lâu lâu tôi vợ n có thợ phát hợ a, vợ vợ i trong trí tợợng tợợng...

oOo

Mãi suy tợ, triợ t lý vợ vợ n mà Cợợng đợ n lúc nào tôi không hay. Gặ con trai khóa bánh xe đợ p, đợ n bên tôi cợợ i:

- Cô đang “vợ” phợ i không? Tợ xa thợ y đợi mợ t cô mợ mợng là Cợợng đoán liợ n.

- Vợ vợ i gì, tôi chợ nghĩ lung tung cho qua thì giợ.

- Cô bán đồ c khá không?

- Cũng t^hm. Bán đ^oc ba ^ong kem đánh răng và m^ot b^och s^oa b^ot Li^un-Xô. Hy v^ong chi^uu khá h^on.

- “Đồ t” r i, c coi nh cô không b cháy giáo án hôm nay.

Cố ông là học trò tôi học ở còn duy học ở nhà cho trường Lasan. Tôi tình cờ gặp ông ở đó năm ngoái, trên vỉa hè trường xá Tam Đa. Cố ông cao lớn và có dáng thanh niên so với hình ảnh đờ đẫn học trò năm xưa nên tôi không nhận ra. Cố ông phớt nhợt rõ tên tuổi và lập cú tôi mới nhận ra. Lúc đó tôi đã bắt đầu lấy lòng cho trời. Cố ông khuyên tôi bỏ học trường Lê Thánh Tôn, đến vỉa bán ở vỉa hè phố Nguyễn Huệ vì theo Cố ông, đời là Nguyễn Huệ “sang” hơn, có nhiều cái bán cao cấp và với con tôi Béc vào mua sắm. Nguyễn Huệ cũng kém xô bồ và ít náo động hơn các khu khác, ít có nhiều kiosques bán hoa và sông nước Bể Chanh Đàng thì mới thích hợp cho tâm hồn mới cô giáo duy với học trò! Thế đó Cố ông khuyên hay lui tới cho tôi nghe, chuyên văn và cùng “phở” suy nghĩ với tôi những khi vắng khách. Cố ông đã thôi học từ năm 77, hành nghề mua đi bán lại ở đàng học cũ mà khách phớt lờ là bỏ đời mình Béc. Công việc theo tôi Cố ông rất quan trọng, tuy nhiên Cố ông duy như một đũa đi buôn bán và chèo bao giờ muộn bàn với tôi với việc buôn bán của nó, vì lý do nào đó thì cho đời hôm nay tôi với nó chèo rõ.

Gã con trai ung dung ng i x m trên đ t, lồi trong túi gi y đem theo hai trái b p n ng và m t b c xôi vò.

- Sáng nay C ng vô mảnh, ch p đ c cái đ ng cũ mà bán cho anh b đ i l i quá. C ng mua chút đ ăn c i thi n, cô c a đôi v i em nghe.

C ng chìa cho tôi trái b p n ng sau khi khoe thành tích, n c i hình nh ít khi t t trên môi nó. C ng đang vào l a tu i đ p nh t c a đ i ng i, l a tu i m i l n, h n nhiên đón nh n cu c s ng b ng t m lòng c i m bao dung. Dù xã h i bây gi khó khăn và tàn b o, tu i tr v n không than van vì gi n đ là chúng ch a bi t h n thù. Cái ngày mà C ng bi t đ n thù h n, ch c s làm tôi đau đ n l m. Th h chúng tôi đã không c u v t đ c tu i tr hôm nay, th h sinh sau đ mu n gi a oán thù, tranh ch p, mà hoàn toàn không hi u vì sao.

- Sao C ng cho tôi hoài th ? Tôi n em nhi u quá bi t l y gì mà tr !

Tôi ng p ng ng, ng i ngừng khi đón nh n trái b p t tay đ a h c trò. Nó nuôi tôi b ng c nghĩa đen l n nghĩa bóng. Không có C ng ch c tôi đã b l a g t, b b t hay s ch v n li ng t lâu. Và n u C ng không đ n nh c n gió mát làm đ u bao tr a n ng oi , ch a ch c tôi đã ch u đ ng đ c m t mình g n năm tr i, đ n đ c không b n bè, không chút an i trên v a hè thành ph .

- Sao cô c k l n nghĩa làm em m t. S ng lúc này có đ ng nào mình ph i ăn ngay vô b ng đ ng đó, đ lâu ...nhà n c dám đ i ti n n a! Cô, ăn đi ch , dòm C ng chỉ đ v y. Ăn b p bây gi là m t đó cô bi t không?

- Ăn b p n ng mà cũng có “m t” n a à?

- Suya! Ăn b p n ng là phong trào đ c nhân dân c n c a chu ng. Này nha, b p n ng có th đ dành hai, ba ngày mà không s h . Khi ăn t p th , d dành đ m h t chia kh u ph n, còn lúc nh i m t mình mà mu n c n ki m thì ăn m t hàng thôi, m y hàng kia đ dành ngày mai. Ăn h t còn đôi ...mút cái l i cũng đã.

- Hay quá mà tôi không biết!

- Chắc sao cô. “Nhân dân ta anh hùng luôn có truyền thống phát huy tính thực tiễn Mác-Lê, phải góp vào đời sống...”

- Thôi đừng nói như thế!

Tôi xua tay nhắc cho Công giáo biết đang nói gì và hệ thống không phải là hệ thống kinh tế thị trường. Đó là điều mà các bạn trẻ như Công giáo là nói năng thu hút và nhuần nhuyễn những từ mới, những ngôn ngữ chuyên môn mà nhà nước không ngừng ra rả trên các loa phóng thanh nơi phố phường khóm. Riêng Công giáo thì mới bắt đầu mới mới thì hệ thống và thích thú lắm, tôi cho rằng đã thấm nhuần sâu rộng những truyền thống cách mạng. Chắc hẳn hai câu “Đâu cần thanh niên có, đâu khó có thanh niên” và “Bàn tay ta làm nên tất cả, đừng sợ công việc sỏi đá cũng thành cơm”, giữa truyền thống Sài Gòn mới là “Đâu cần thanh niên trẻ, đâu trẻ không có thanh niên” và “Bàn tay ta làm nên tất cả, đừng sợ công việc sỏi đá vẫn còn nguyên” mà Công giáo rất thích, để đi để lại cho tôi nghe.

- Này cô...

- Gì?

Tôi hỏi, lúng búng những hạt bắp trong miệng.

- Công giáo và sáng tác để có một bức tranh mới chỉ nhìn thấy.

Gã con trai và nhai và k. Nét mặt nó thôi tình nghịch, và quan trọng nhất lúc sắp đem nộp bài thi. Tôi lâu rồi và Công giáo hay trao đổi và pha trò trong trí tưởng tượng cho nhau “xem”. Một cách gì đó vô hại mà không tổn thương. Nếu Công giáo có vẻ buồn chán và hỏi du côn ngoài đời, thì nó lại cũng rất nghiêm túc. Công giáo đam mê hỏi và trả lời, nó lại rất thích và tưởng tượng trong đầu vì cho rằng đó là dòng chảy xóa.

- Đ em k cô nghe.

C ng nói mà m t chong lên b u tr i r p bóng me...

- C ng v b c tranh có b u tr i trên m t thành ph . B u tr i l n chi m hai ph n ba b d c khung. N n tr i hình thang ng c, to hai bên góc và nh d n chính gi a cho b c h a có chi u sâu. Đ cô n n tr i em tô màu gì?

C ng ch t quay l i, bí m t.

- Xanh l hay xanh c m th ch?

- Tr t l t! M y màu đó th ng l m. C ng ch i màu đ , đ t i pha chút xíu bo c đô thôi.

- B u tr i ai s n màu đ , b tranh l p th à?

- V y m i hay!

C ng c i sung s ng, đ c chí. Nó lim dim đôi m t, say s a:

- Không ph i tranh l p th , em v tranh th ng thôi nh ng có ý nghĩa. Màu bo c đô đánh đ m gi a ch phát xu t chi u sâu, to d n ra thành màu đ đ m r i đ t i, đ l m, máu...! Cô hi u ý C ng không? – Tên con trai gi ng m t nhìn tôi dò h i – Màu đ là màu nóng t ng tr ng cho b u tr i nhi t đ i oi b c, màu đ cũng là... C ng ch t th p gi ng, li c chung quanh, ...là màu c a t i nó. Cái n n tr i đ r c t a r ng bao trùm lên thành ph nh xíu bên d i nhìn vô là th y b đề nén li n!

Thầy giáo kia oang oang hãnh diện lúc này, Cậu học trò giỏi giang gầy nhom thì thầm:

- Đó, sáng tác mới của em đó, cô đừng đi đâu.

- Cũng khá.

Tôi gật gù, không quên liếc mắt dòm chàng. Bí quyết làm chiếu sâu, có thể thấy, bí quyết sâu sắc, nóng, khác biệt của tính và đáng. Đáng là màu đỏ trên và tính ở bên dưới... Nhưng mà Cậu học trò nhún vai bên dưới mắt cười chớ? Tôi thắc mắc.

- Thì vậy thành phố.

Đến lúc nó lúng túng.

- Nhưng thành phố ra làm sao?

- Thành phố vậy thôi! Cô đã chàng dạy Cậu học trò, vậy ăn thua nhất là cái gì? Mà cái gì đó, để để cho Cậu học trò quá mức, coi như bác học thành công, đâu cần vậy thêm gì nữa.

Tôi phì cười, đúng là ngây thơ.

- Nhưng em không vậy thành phố ở dưới thì ai mà hiểu được ý Cậu học trò. Vậy tranh cũng như làm luận, cần phải nhìn và kết thúc hay, nhưng cũng phải cần thân bài vì là để khai triển. Nếu tranh của Cậu học trò có một mặt như thế thì tôi cho ba điểm.

Cậu học trò im lặng, mặt tiêu ngấu. Thấy nó thì phờ, tôi biết anh chàng đang bí.

- Thôi đi tôi giúp ý cho em. Bên d i n u em mu n v thành ph thì d l m. Thành ph có nhi u nhà, cao c hay là tr t. M t là em v m y ngôi nhà l u th t cao, cho có v v n lên, h t d y cái n n tr i đề n ng. Hai là em v nh ng căn nhà th p t i tàn nh đang ch u đ ng m t nh c, r i k thêm con đ ng đ m nh m t tì v t. C ng th y sao?

- Tuy t cú mèo!

C ng b t d y, ném m nh cái cùi b p đã nhai h t lõi. Nó đ p tay lên đùi khoái trá.

- Hay th t! Có v y mà em không nghĩ ra. Cô đúng là giáo s !

N ng tr a gay g t, chói chan trên bóng cây. Nh ng bóng me r p không đ làm chúng tôi mát. Con đ ng ban tr a ph i mình ch u đ ng. Riêng hai th y trò tôi đang chìm vào m t n i khác, m t n i có nhi u màu s c và hình nh.

- Nè cô, sao mình không v luôn con l Nguy n Hu này vô. Hai d y cao c hai bên làm “s c v n lên” nh cô nói. Còn đ i l là con đ ng t ch chỉ u sâu b t ra. C ng s ch i màu đen đ m cho th t b t v t!

- Cũng đ c, tùy C ng.

Đ a con trai c i mẫn nguy n. Nó hoàn toàn quên m t v v t ng t ng, làm nh đang đ ng tr c m t h a ph m có th t.

- Em mu n v luôn dám ch tr i mình vô cho thêm sinh đ ng.

- Coi ch ng ô m đ m nhi u quá tranh l i m y ý chính đ y.

Tôi nh c khéo.

- Đâu có, nh n m nh thêm ch . C nh đám ng i nghèo khó lây l t bán buôn hai bên đ ng gi a hai hàng cao c đ c ng i ta s n ph t gi t o, che m t...

Tôi kéo C ng ng i xu ng, ra d u cho nó nói nh b t. V tranh t ng t ng mà ph i đi c i t o thì nguy hi m quá!

D i n n tr i m t ng c a C ng bây gi có thêm nh ng g n mây tr ng pha s c xanh d ng, khách mua hàng c a gi c ba gi chi u l n l t đ ra t các ngõ h m. Gã con trai nh m d y, l y hai tay ph i qu n:

- M i chuy n, thôi em v ch y mảnh đ cô buôn bán.

- G p th , tôi có khách đâu.

- Nh ng em cũng ph i v k o t i b n trông, còn lo ch y m i ki m ti n ăn t i n a.

C ng ch c l i. Gió lùa xòa trên tóc nó b i b m r i b i. Nó đ ng lên, chi c bóng đ lênh khênh ch i v i trên hè. C ng ném cái nhìn lên b u tr i l n cu i, ti c r :

- Giá mà ghi đ c lên khung v i thì s ng bi t m y. Mà màu mè gì mà m c quá tr i.

C ng nói r i cúi nhìn tôi còn ng i d a l ng vào b c t ng chói n ng:

- Bi u cô b c xô vò mang v cho hai em.

- Đâu đ c. C ng gi i mà ăn quà lát n a. Hôm nay tôi cũng bán đ c, đ khi v tôi ghé mua cho chúng nó sau.

- Cô nh n cho C ng vui. Nay bán đ c nh ng mai bi t đâu, cô c t ti n phòng thân. V i em i n r i, đâu còn nh nhit gì n a mà ăn quà. Sao cô khinh C ng th ?

- Nh ng em nuôi tôi hoài.

- Thì C ng là “anh nuôi” chi n sĩ mà. Cô cũng là chi n sĩ trên m t tr n kinh t !

Gã con trai toét mi ng c i. Ng i m đ n r i trên chi c áo tr ng ngã màu vàng c a nó. Chi c áo tr ng c a đ a h c trò s m vào đ i n i lên trong chi u n ng trông tang th ng, nh hình nh m t th h b lãng quên, thi u chăm sóc. Nh ng còn ai chăm sóc chúng khi i p th y cô giáo chúng tôi đ u đã ra ng i h t ngoài đ ng? Không th trách tu i tr bây gi , nh mà s m bi t mảnh mung. L i không đ a con trai m i i n đang đ ng tr c m t tôi, cũng không ph i i i đám b n bè h h ng đ ng trang l a r rê nó. L i chính là i i p ng i i n chúng tôi, i th h đi tr c đã không bi t gìn gi và b o v m t m n Nam châu ng c.

- C m n C ng cho các em quà, nh ng thôi C ng v cho k p, đ ng đây chàng ràng t i h i nào không hay. Có bán buôn cũng nên c n th n...

Tôi đ n v i khi C ng m khóa xe. Nghe đ n, nó ng ng đ u lên b n c t:

- Cô yên trí, em i trong ng ch m i đ ng có ph ng án ch đ o làm ăn ngh nghi p i m!

Tôi đ nh la nó vài câu v t i ăn nói b p ch p thì có m y ng i khách. Loay hoay bán đ c hai cây vi t Bic, lúc ng ng lên thì C ng đã đi m t.

Con đường vắng chỉ u n ng d u, nh c n s t đã h ch còn h i nóng rã r i trên thân th con b nh. Vài chuy n xích lô đ p qua trong b i b m. Dăm ng i b đ i n m tay nhau vung v y, h nói chuy n và c i đùa h n nhiên. Sài Gòn chùng xu ng sau m t ngày c m áo, thêm m t ngày đi qua trong ch t v t l ng l , m t nh c.

oOo

Bu i sáng Sài Gòn gây l nh. M i ng i co ro trong tinh s ng c a màn tr i tím nh t, m t tr i lên ch m ngoài xa trên khu Khánh H i. Đường ph ch a t , l m chút ánh sáng. Tôi co vai, ôm chiếc nón lá h ng ch u nh ng c n gió l nh th i h t lên t b sông. Ch a đ n b y gi . Gi c này nh ng cán b mi n B c còn đang đi m tâm. Ng i mi n Nam đ i đa s trên đường đ n xí nghi p và h cũng ch ng đ đ mua s m. Còn ph i đ i m t, hai ti ng đ ng h tr c khi nghe ti ng chân c a ng i khách đ u tiên. Tuy ch buôn bán t chín gi sáng tr đi, nh ng ngày nào tôi cũng đ y s m ra ng i đây. Không riêng tôi, nh ng b n hàng th ng nh t cũng đ u có m t. Không ai mu n m t ch t t, và b đ y lui v kho ng tr ng tr c công an ph ng. Ng i xa có gì còn ch y k p, ch ng i đó th p tha th p th m s b b t lúc nào không bi t.

Gió sông B ch Đường th i lên, mùi sinh t i tanh nh n nh n. Tôi ng i sát t ng nh ng không dám đ a. T ng v a đ c s n quét l i, còn t t. T hai hôm qua chúng tôi không còn bán ch tr i bên khu th ng xá Tax n a, mà di t n qua phía nhà ng H u Ngh . D y th ng xá Tax cũng đang đ c s n ph t và tô đi m l i. Nguyên d y ph t ch B n Thành ra r p Rex xu ng b n Ch ng D ng, t t c nhà c a bùng binh đ u đ c nhà n c cho ch nh trang. Đ làm gì thì qu tình đang là đ tài cho dân chúng bàn tán.

- K ra h cũng bi t s ch s , b th i gi ra s a sang ch làm ăn cho chúng mình đ y ch nh ?

Ông c b m r a vi t máy nh n xét, r i nh s l l i, v t vát:

- Công tác t p th c a cách m ng th ng là có m c đích ...t t c .

Câu nói c a ông c có ph n ng ngay. M t ch đàn bà g n đó đ p chát, không chút n nang:

- T t m gì! H đón Liên Xô ch s a sang gì cho mình. Nhà tui trên sông, bùn d tràn vô nhà mà có ma nào thèm “liên h xây d ng” cho đâu!

Ông c im l ng, không dám tranh lu n trong lúc đám ch tr i nhao nhao, m i ng i m t ý:

- Không ph i đón Liên Xô đâu. T i đó cũng chuyên chính vô s n nh mình thì ăn cái gì i gì! Có l là Vi t ki u hay phái đoàn Qu c t , h mu n khu ch tr ng du l ch.

- ĐM... M y th ng ngu th , đã sang đ c bên kia còn mò v !

- Nh ch . V m m v mi ng l i đi c i t o tr ng ph c h i nhân ph m thì kh n!

L i c nh cáo c a m t m ng làm đám ch tr i xù xu ng, câu chuy n chìm h n đi. Tôi ng i yên nghe, nh ng không tham d . Ph n bi t không đi đ n đâu, ph n cũng s v mi ng. Th i bu i cu n theo chi u gió, bi t tin ai đ c!

- ĐM. Dính trây trét lên h t áo r i!

Ti ng la th t thanh c a m t th ng nh c 16, 17 tu i, ng g c d a l ng vào t ng b v y s n làm tôi gi t mình.

- ĐM! Tiêu cha cái áo vía. Tiên s cha sáng s m ra ch a bán đã l . S n qu c doanh con c. gì lâu khô quá. ĐM, l u đ n nó!

Th ng nh ti p t c ch i đ ng, vắng t c chán chê mãi r i m i im. Cái dáng con trai m i l n, g y gò vì ăn u ng th t th ng c a nó làm tôi ch t nh đ n C ng, không bi t công vi c làm ăn c a nó có trôi ch y. Hai ba ngày r i tôi không g p nó. M y b a nay không hi u chính sách m i th nào mà chúng tôi b b ráp liên miên, c ng i bán đ c m i l m, hai m i phút là t t t ch y.

Tôi không bán đ c đ ng nào, còn ăn l m vào v n, không đ ti n mua thêm hàng m i. Tôi ch còn l i dăm cây vi t Bic, m t b ch đ ng Cuba, hai h p s a và x p v i gin Trung Qu c. Đ n chi u mà không bán đ c là gia đình tôi l i húp cháo bo bo.

Tôi th dài, ngó ra m t sông. Nh ng tàu hàng qu c doanh và Đông âu đ u trong b n làm tôi m m t chuy n đi xa đ n m t vùng tr i khác, nh ng mãi mãi tôi bi t ch là o v ng. V chẳng ch ng còn c i t o, gia đình tôi không th đành lòng ra đi. Gió sông B ch Đ ng l i đ a lên mùi sình tanh hôi. Trong lúc đ i khách, nhìn nh ng gi y rách gió lùa qua m t đ ng, tôi ch t nghĩ mình cũng đang hóa thành rác r i bay v ng vãi trên hệ ph .

oOo

Bu i sáng hôm sau n a, tôi v a bày hàng ra thì C ng đầu ch y đ n, m t mũi nó xanh tái, tóc b t m hôi, h i th h n h n, đ t quăng:

- Cô d n qua bên này làm C ng ki m h t h i.

- Em đi đâu mà ch y d v y, b nh hay sao mà coi xanh quá?

- Không có b nh, b t i nó truy quét, xém chút n a là b ch p...

- Tôi đã d n em ph i c n th n...

Tôi th t tình th ng nó, th ng nh đáng l bây gi ph i đang ng i trong l p h c đã ph i lăn vào đ i ki m s ng.

- C n th n cũng b . T i nó c i trang làm nhân dân, núp bên đ ng Pasteur đông l m. C ng

nh tng ht ga m i thoát.

Đa con trai ng c nhìn tôi, n c i quen thu c vng bóng.

- Th xe em đâu?

- Thng bn l y đi t u tán r i, s t i nói ghi đ c s xe. Không bi t t i nó có xu ng d i này hay không...

Cng v a nói m t mình, v a ngó dáo dác. Tôi th y nó th t s m t bình tĩnh. Bình thng Cng vui và hay đùa c t, chuy n gì nó cũng đi u đ c.

- Thôi c ng i yên đây m t lúc cho qua, ch c h không xu ng t n d i này đâu. U ng ng m n c mát cho kh e.

Tôi rút cho Cng m t n p n c t bi đông luôn mang theo mình. L n đ u tiên tôi m i bi t Cng ch y mánh bng Honda, tr c tôi c ng nó quanh qu n l y t trên m t v a hè nào đó nh tôi. Cng ng u ng ch m rãi, da m t đã b t xanh.

- Ch c cô buôn bán i m? Em cũng i m không đ c m i nào.

Cng ch p m t, nó nhìn x p v i và b ch đ ng hôm n nên đoán ra.

- Thì buôn bán ngày đ c ngày không. Ai cũng phát tài thì thiên h kéo nhau ra đ ng ht.

- Nhng sao lúc này cán b , b đ i ít đeo đ ng h quá...

Cô ng tiếp tục than thở, nhưng hình như nó buồn miêng nói không suy nghĩ nên có vẻ ng ng ng p sao đó. Tôi không để ý lắm, nói tránh sang chuyện khác cho nó vui lên:

- Tôi mời vẽ để c bạn tranh đẹp lắm, Cô ng có muốn tôi cho em “xem” không?

Cô ng nhìn tôi đắm đắm, đôi mắt mở to phút rực sáng. Mắt chút màu sắc tươi ng tươi ng để làm nó quên hết cuộc đời nguy hiểm, bất b, và gian truân.

- Cô kể liền đi, Cô ng mê tranh lắm.

- Cô ng còn nhớ cái n n đó, để để c trong bạn hôm nào Cô ng vẽ cho tôi xem không?

- Nhớ chứ cô, bạn “t” của em mà.

- Tôi dùng cái n n đó và sửa để thêm thật cho bóng bẩy hơn. Tôi để t a cho bạn tranh là “Thầy ng Uyển B Hoàng”.

Gã con trai xuýt xoa và chăm chú ng nghe. Đ ng họ công viên đi m 10 giờ sáng. Ng ng t a lan đ n, nắng vàng như nhàn lên tàn me xanh lá. Tôi biết hai thầy trò sắp ra khỏi cuộc đời bóng cánh của họ họ a.

- Tôi giữ nguyên cái n n vẽ cùng ý nghĩa mà Cô ng muốn nói. Công nhận là cái n n đó hôm đó Cô ng vẽ thành công lắm. Tôi chỉ thêm màu sắc sáng tươi vào hai dây ph chung quanh con đ ng để vẽ thành phố có đáng vẽ ng lý của thầy thầy nh tr...

- Đâu để c cô, như vậy khách xem tranh là tiếp ng như cái n n đó mà thành phố tr nên huy hoàng thì ng bét!

Công ng t l i tôi, ph n đ i.

- Khoan đã, em đ tôi nói h t. Em c phát bi u linh tinh nh v y làm sao tôi di n t cho xong. Công ng có th y bây gi bên ngoài thành ph đ c ch nh tranh cho đ p đ không? Công ng nhìn b c t công sau l ng tôi là bi t.

Tôi h i g t, la cái t t b p ch p c a th ng nh .

- R i, “nh t trí” v i cô chuy n “r a” t công.

- D i cái n n đ c a Công ng, tôi mu n ví thành ph nh m t khu v n: nh ng dinh th , nhà c a là công rào khu v n. Thành ph đã có m t th i là hòn ng c vi n đông nên khu v n ngày x a là th công uy n, cây tr ng bên trong t i t nh đ c ng i làm v n cũ s t s ng, t n tình chăm sóc. Trái l i hôm nay, ng i làm v n m i n u ch u khó s n ph t hàng rào thì l i b bê không dòm ngó gì đ n cây c . Nh ng loài th o m c quý tàn t và héo úa. Trong v n ch còn c d i và nh ng h t gi ng cũ sót l i v a n y m m, nh ng vì không đ c vun x i, sẵn sóc nên đã s m b sâu ăn...

Công ng m to m t, thán ph c:

- Hay quá! Ph i công nh n là “tranh giáo viên” có khác, sâu s c. Nh ng cô đ nh v gì trong thành ph ch con đ ng t v t c a Công ng?

- Tôi v các em.

- T i em?

- , nh ng tôi không v chân dung Công ng vá các b n. Tôi v nh ng cây b p.

- Cây b p?

M t tên con trai đ ra, hai m t tròn xoe và trán nhăn l i suy nghĩ. Nh ng n p nhăn s m vì l m than bây gi bi n khuôn m t nó thành ng ng nhĩnh khi n tôi b t c i. C ng v n ch a hi u.

- Các em là nh ng cây b p m c lên t nh ng h t gi ng còn sót l i. Nh ng thân b p ch a có trái m c h n đ n không thành hàng l i, l n v i đám c d i và gai r ng c a ng i làm v n đem t Tr ng S n v . C ng là m t cây b p non, s m b sâu ăn.

- C ng h d v y sao?

- Tôi không trách em h . Tôi ch trách h không chăm sóc em đúng m c, b bê và xua đu i các em vào h th m c a đ i s ng.

- ... có l . Nh ng cô có v cô vào tranh luận không?

Tôi g t đ u. C ng đâu bi t b c h a này là hi n th c c a chính chúng tôi.

- Th cô là cây gì?

- Không là cây gì c . Lũ ng i l n chúng tôi là đ t, đ t trong v n ngày x a có nhi m v b i b , nuôi d ng cho cây t i t t và đ m hoa k t trái. Bây gi ng i làm v n m i không bón phân, t i n c nên đ t khô c n thi u ch t b , không đ dinh d ng cho cây n y n viên mẫn. N u bên ngoài tôi ch n nh ng màu s c t i sáng đ tô v dinh th , làm c ng rào cho v n thì bên trong v n ph i dùng nh ng màu th t bu n. Ch ng h n, màu xanh tím tr n đen cho lá ngô, màu vàng “ n” pha m nh t cho thân b p. Đ t cũng không th có màu “th” bình th ng mà ph i là xám tro.

- Xám tro?

- , xám tro vì đt đã ht màu m, phai lt khô c, đã hóa tro tàn. Mình chn nhng tông lnh và nh tto v tng phn v i s c đ r c r c a hàng rào và n n tr i trên cao.

- Mình có c n v “thng” làm v n đng gác ngoài cng không cô?

- Tôi nghĩ không c n thit. Ng i xem tranh nhìn cái n n đ gay g t c a Cng là h hi u. D i nh hng c a s c nóng quá đ, tho m c héo úa.

- Cng mu n xin cô m t đi u.

Ng i nam sinh đã m t l n là h c trò c a tôi, m p máp đôi môi. Đôi m t thng khi trong sáng, bây gi phng ph t bu n.

- Em nói đi.

- Cng mu n xin cô b c “Thng Uyển B Hoàng”.

- Em quên rng mình v trong trí tng.

- Cng không quên, nhng Cng mu n xin cô v riêng cho Cng thôi, đng di n t l i cho ai khác.

Ng i nam sinh nu t n c b t, ánh m t t i l i.

- Em... s p ph i đi xa, nên mu n có chút gì c a cô đem theo mà không bao gi đánh m t.

- C ng đi đâu?

Tôi v t nghe ch ng i mình h t xu ng, tòa cao c H u Ngh cao thêm và v c th m sâu hút.

- Lúc này em ghé đ nh báo tin cô bi t, nh ng th y cô đang v nên không ti n nói. Em... b trúng tuy n nghĩa v quân s r i. T i nó g i liên ti p hai ba gi y đ n nhà gi c khám s c kho . Ch m l m là tu n sau em đi.

M t chi c Molotova ch y ào qua. S c gió th i m nh, h t tung l p b i. Nh ng v n cát nh bay vào tròng m t đau sót.

- C ng có đ nh tr n hay không?

Tôi nghe gi ng mình nh , l c h t ho ng.

- Tr n đâu bây gi ? Mình không có h kh u ai mà dám ch a. Ch a h t ngày, công an khu v c và t tr ng đã bi t m t r i.

C ng cúi đ u, tóc l a th a nh l ng m t con chim s b th ng dúi m vào cánh.

- Tr n đ c nhi u l m vài tháng, làm sao tr n c đ i?

Làm sao tr n c đ i? Đ a con trai nói lên tâm tr ng bi đát tuy t v ng c a sáu m i tri u ng i Vi t Nam. M t đ i ng i sinh ra ch là đ tr n tránh? Nh th đâu còn là đ i s ng, ch là duy lý

sinh th . M t t p h p t bào may m n gi đ c s s ng khi ph n tâm linh đã m t. Tôi n m l y tay C ng, bàn tay nh x ng, ngón tay tr y tr a và đ y đ t: nh ng ngón tay c a đ a tr h a sĩ không đ c c m c .

- Đi b đ i là “qua đ i” cô bi t không?

C ng ti p sau thoáng im l ng, cúi m t.

Tôi c m tay C ng mà th y tay mình run theo t ng h i th c a nó. Tôi mu n nói đ i u gì cho C ng b t bu n, an i g y đ ng l i ánh l a nh tin t ng đang tàn l i trong lòng th h tr . Tôi mu n k m t câu chuy n nh ng không k đ c. C m giác đang v b c tranh “Thằng Uy n B Hoang” lúc này ch còn l i khu v n tr i lá. Nh ng thân cây b p ngã nghiêng, xiêu v o vì c n giông v a ủa đ n. L n đ u tiên tôi bi t, không th s ng ch b ng ch n đ i l c l a màu s c. Có th màu đen thê thi t, kh ng khi p mà không phi n l c nào ngăn đ c. Tôi ngh n ngào:

- B c h a “Thằng Uy n B Hoang” là c a chính em.

Ti ng nói tôi b ng chìm vào âm thanh h n đ n vang lên t ngã t đ ng. B c tranh “Thằng Uy n...” tr c m t tôi còn đó, nh ng đã ng p ti ng huyền ảo. Quanh c nh náo lo n, bùng v i thác ng i đ ng c v phía chúng tôi. “Ch y...ch y...”. Ti ng hô hoán c a đám ch tr i xô đ y nhau tìm đ ng thoát. C ng b t đ y thu đ n đ hàng tôi bày trên v i ny lông. Ông c b m r a v i t máy c nh tôi b nh ng ng i b ch y h t ngã chúi, thùng đ ngh r i v tang hoang.

- Ch y cô i!

C ng ch p tay tôi vùng l i m nh. Tôi có c m gi c toàn b c h a b gi t đ , màu s c bê b t. Tôi v a ch y theo C ng v a ch t l ng, s h i c a bao l n b v b t b ng b ng tr i đ y trong đ u. Ti ng chân ng i xô l n ch y hu nh hu ch, ti ng công an la hét l n v i ti ng xe jeep phóng ch n. V n th ng uy n b đ m nát, dày xéo. Đây đó vang lên ti ng la hét ch i b i. Hình nh ông c già hàng xóm ngã x p m t trên hè đ ng, máu mũi đ chan hòa, tr n v i m c tím ch ng lên b c h a. Ai đó đang l y m t t m pa lét màu b n tr y trét, đ p m nh lên b c tranh tôi v a v .

oOo

Tôi trở lại con đường Hàm Nghi sau một thời gian khá lâu vắng mặt. Lúc còn bán trên đường Nguyễn Huệ, ít khi nào tôi ra Chợ Cũ. Phấn không phải chờ mình buôn bán, phấn cũng không có việc gì làm ở đây. Tôi trở lại nghề chờ đợi sau khi đi thăm chợ ng công tử ở Bể. Sau buổi chia tay với Công ng trong một ngõ hẻm nhỏ thoát thân, tôi về nhà nhờ một người bạn thân của mình. Lần đầu tiên tôi được phép đi thăm chợ nên dù không có tiền, tôi cũng vay mượn và bán đi những gì còn chút giá trị. Rồi tôi ở Bể vài, lao đao như người bị bệnh. Về đến Sài Gòn, tôi vội vàng ra ngay chợ đợi kiếm sống, đợi tiền và đợi quên. Tôi ra chợ đợi cũng để kiếm Công ng. Một thời gian ngắn mà tôi tình cờ gặp ông ga Hòa Hông hôm về, cho biết Công ng đã đào ngũ và trở lại Sài Gòn. Khi tôi hỏi Công ng ở đâu, thời gian Tâm không cho biết, chỉ nói Công ng không muốn gặp rồi nó vùng bỏ chạy.

Tôi đi vào tìm đường Nguyễn An Ninh của Tây chợ Bến Thành qua ngã nhà chú Hòa, rồi vòng xuống Chợ Cũ. Thời gian cao trào quét sạch tàn dư được phát động, song song với việc làm đẹp thành phố, phấn cũng đi được tung ra truy quét chúng tôi. Không dám nghĩ một chút, tôi đành “động” chờ đợi. Rồi đến là Nguyễn Huệ, thí điểm của chiến dịch, tôi lê la trên những con đường khác, chờ làm ra một mặt người đi dạo mát. Gặp đâu bán đó, vội đi vội bán, không dám dừng lâu chờ nào sự bất tình nghi. Tôi đi mà dòm chờ đợi ý kiếm Công ng. Tôi biết chờ có thể gặp nó trên những ngõ ngách chờ đợi. Chờ chờ Công ng không dám vào nhà vì sợ bị bắt. Nó trốn đâu đó và chờ thời cơ ra chợ để sinh sống. Tin Công ng trở về nghĩa vụ làm tôi hoang mang không ít, mặc dù đó là phần lớn sự bình thường và phần còn lại là thanh niên trẻ con hiếm quý của cuộc chiến tranh bên Kampuchia. Công ng đã chọn con đường sống ngoài vòng kiểm tra của chính phủ. Tôi cần phải gặp Công ng dù chính phủ giúp được gì cho nó. Tôi chỉ biết mình không thể bỏ rơi Công ng, tuy nhiên tôi hiểu lĩnh vực của nó là không thể.

Tôi đi ngang chợ thú cũ. Những người mèo chó đã biến mất. Đây đó vài người đi dạo cây, ôm trong lòng một con thú nhỏ. Dường như chân họ là miếng bao bọc mềm mại, chờ chờ một dấu hiệu là họ bắt “hàng” vào bao ôm chực chờ thời cơ. Tôi đang sống trong một xã hội một thời gian sau, một xã hội “khó khăn trong tranh đấu tình hình” xen lẫn với nghi ngờ, đau khổ và sợ hãi.

Tiếng máy một chiếc Honda rú lên, xen lẫn với tiếng the thé của một đàn bà Bể. Tiếng máy cán bộ tru tréo một lúc một ồn. Ba bóng công an áo vàng không biết từ đâu xuất hiện chạy về phía ngã tư. Liên tiếp là tiếng súng AK vang lên. Một vài người đi đường gặp tôi vội chạy vào các ngõ hẻm. Tôi lùi lại theo bản năng sinh tồn, dáo dác tìm đường thoát. Những tôi trở về an toàn. Không phải một vụ truy quét của cách mạng. Thay vì bắt, người ta chạy về phía có tiếng súng. Đám đông đứng nhìn về ngã tư. Có thể là một vụ đánh ghen của các bà Bể hay một trường hợp

đ gi a b đ i. Thêm m t tính u vi t c a ch đ mà tôi là n n nhân không ý th c. S y u kém trung th c c a ph ng ti n truy n thông khi n con ng i ta khao khát, tò mò tr c nh ng hình nh l . Không còn tin vào báo chí, nhân dân ch thích nghe và tin vào nh ng đ u gì mình t n m t ch ng ki n. Tôi chen vào gi a đám đông, lu n chui qua nhi u cái nách tr c khi nhón đ c đ u nhìn th y c nh t ng.

Trên p đá s i khô c n c a khu v n, nh ng cây b p hoang còn sót đã b t g c. Thay vì x t thu c ch a tr , ng i ta đã th ng tay dùng r a phát ngang. Thân cây b p g y r p, m tràn ra. Tên làm v n sau khi làm xong công vi c phát g c bình th n b đi.

Tôi ch t l ng gi a đám đông đang t n mát. B u tr i đen quay cu ng và s c màu b c ho đ o l n. Tôi nghe đ ng l m tê tái kh p mình m y, đau nh c các đ t x ng, nh chính mình v a h ng ch u báng súng AK tàn b o. Hình nh chi c xe máy n m đ nghiêng, bình xăng v ch ng tr , xăng ch y ra đ ng, bánh xe còn quay và m t mũi đ a con trai b m d p, máu mũi máu mi ng trào ra đ i báng súng làm tim tôi qu n th t. Chi c áo tr ng h c trò bê b t máu, đ a con trai b còng tay đ y lên xe, m t mũi s ng húp. Ai đó thông tin cho nh ng k đ n ch m: “Gi t đ ng h b b t r i.”

Tôi bi t. Mãi mãi khu v n xanh t t c a chúng tôi đã ch t, không thu c v tôi, không còn là c a C ng. Ph i th t lâu sau m i có loài th o m c n y m m đ c trên m t đ t đã hóa đá.